

Innspill: Stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser

Viser til invitasjon til høring om *Stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser* og takker for muligheten til å komme med innspill.

Stortingsmelding om energipolitikken: Kraft til endring (2016) slår fast at utvikling av kraftsystemet har samfunnsøkonomisk lønnsomhet, satsing på vannkraft som ryggrad i det norske systemet og et velfungerende marked som fundament. Dette må ligge fast. Gitt behov for utslippskutt og mål om å utløse verdiskapingspotensialet innen elektrifisering ønsker vi den nye Stortingsmeldingen velkommen.

1. Et velfungerende kraftsystem som utgangspunkt

1.1 Fastlands-Norges største verdiskaper

Utgangspunktet for verdiskaping fra norske energiresurser er et velfungerende kraftsystem, et overskudd av fornybar energi, samt en Fornybarnæring som er den største verdiskaperen i Fastlands-Norge. I 2018 skapte næringen verdier for 84 mrd. innen produksjon, overføring, distribusjon og omsetning av strøm og bidrar med store offentlige inntekter (se [Fornybarometeret 2020](#)). Næringen bidrar også med investeringer i leverandørindustri som entreprenører og programvareleverandører og er avgjørende for verdiskaping i norsk industri ellers. Mye nedbør og lav utvekslingskapasitet har i år gitt lavere verdiskaping i næringen, noe som bør være til politisk ettertanke. Flexibiliteten i den norske vannkraften kan øke verdiskapingen betydelig, med tilstrekkelig utvekslingskapasitet.

1.2 Energiproduksjon og marked

Omfattende elektrifisering fremover utløser behov for økt fornybar kraftproduksjon. Nye analyser fra [NVE](#) og [Statnett](#) viser at det med all sannsynlighet vil være en positiv kraftbalanse også i fremtiden. I et velfungerende kraftmarked vil økende etterspørsel stimulere til utbygginger. Et velfungerende kraftmarked er et godt verktøy for at Norge kan tjene penger på kraftproduksjon heller enn å gjøre det til en utgiftspost. Dog forutsettes riktige rammebetingelser. Vi vil trekke fram:

- **Teknologinøytralt skatteregime og reguleringer** som gir konkurransedyktige vilkår og sosial legitimitet for alle teknologier. Vi viser til [høringsinnspill om vannkraftskatteregimet \(2019\)](#).
- **Behandlingen av vindkraftkonsesjoner må komme i gang.** Markedsanalyser fra Statnett og NVE viser lite ny vindkraft i perioden 2022-2030.
- **Vilkårsrevisjoner må sikre fortsatt god tilgang til vann.** Miljødesign bør benyttes for å sikre hensyn til både produksjon og miljø.
- **Støtte til kraftproduksjon bør begrenses til FoU og pilotering.** Eventuell støtte til havvindbasert produksjon bør begrenses til en tydelig definert læringsarena for flytende prosjekter, begrenset til totalt 500 MW. Støtte til moden teknologi er ineffektivt. FoU-investeringer i kraftsektoren gir høy avkastning og bør økes (se [Impello 2018](#)).
- **Klima- og samfunnsøkonomisk effektiv utvikling av kraftsystemet, inkludert utvekslingskapasitet** kan bidra til å realisere et nærmest uendelig potensial for ny lønnsom kraftproduksjon, for eksempel innen bunnfast havvind.

Statnetts og NVEs analyser viser økt fleksibilitetsbehov. Vannkraft vil være det viktigste verktøyet. Vi må også utløse fleksibelt forbruk gjennom innovasjon i kundegrensesnitt og prissignaler.

1.3 Infrastruktur

God kraftinfrastruktur er essensielt for å sikre økt verdiskaping fra norske energiresurser og økt elektrifiseringsgrad. Elektrifisering og økt andel variabel kraft byr på utfordringer i nettet. Disse er oppsummert i rapporten [Strømnettet i et fullelektrisk Norge](#). Rapporten viser også at større volum og effektiv planlegging, utvikling og drift kan redusere nettleie per kWh.

Effektiv utvikling av strømnettet bør skje med følgende mål: (1) Høy forsyningsikkerhet, (2) kostnadseffektivitet og samfunnsøkonomisk lønnsomhet, (3) kundevennlighet og (4) utvikling av

eksportorientert leverandørindustri. Et kraftsystem i endring gjør det sentralt at nettselskapenes rolle og rammevilkår endres og optimaliseres i takt med behovene slik at fornybarnæringen kan bidra best mulig til fremtidig verdiskaping. Dagens rammevilkår for og regulering av nettselskapene tar ikke nok hensyn til at elektrifiseringen har en tidsfrist. Ikke minst ligger det utfordringer og muligheter i

- digitalisering,
- effektive og kundevennlige prosesser,
- tariff og prismodeller som verdsetter fleksibilitet, bidrar til effektiv drift og utvikling og som styrker synergier på tvers av ressurser (f.eks. fjernvarme/elektrisitet/batterier).

Utbygging av ladeinfrastruktur bør så langt som mulig være markedsdrevet. Støtteordninger må være tilgjengelig der kundegrunnlag er for lite eller f.eks. nettkostnader er for høye.

2. Elektrifisering som verktøy for omstilling og økt verdiskaping

Elektrifisering er det viktigste verktøyet for å nå klimamålene og krever støtte til volum/skalering på de fleste områder som ikke allerede er elektrifisert. Virkemidler bør settes inn på nye områder etter hvert som teknologi blir tilgjengelig, og fases ut når teknologikostnader faller og ny teknologi blir konkurransedyktig uten støtte. Det bør vurderes om forbud skal benyttes som virkemiddel.

Norge er et av de landene i verden som er mest attraktive for investeringer i kraftintensiv industri (se [Fraunhofer 2016](#)). Norsk industri drives også med lavere utslipp enn industri i andre land, ikke minst grunnet fornybar strøm. Dette fortrinnet må videreføres gjennom fortsatt elektrifisering både på land og til havs og dokumenteres og kommuniseres tydeligere politisk. Et viktig ledd i denne utviklingen er å endre Enovamandatet slik at hele verdikjeder kan støttes gjennom å stimulere etterspørselen etter elektrifiseringsløsninger og hydrogenbruk også i kvotepliktig sektor. Innføringen av stabiliseringsmekanisme i EU ETS bør ha eliminert tvilen om klimaeffekt fra slike tiltak. Industri som for å øke verdien på sine produkter ønsker opprinnelsesgarantier må fortsatt kunne få tilgang til disse.

[Grønne elektriske verdikjeder-prosjektet](#) har tegnet et bilde av elektrifisering – forstått som teknologi, løsninger og tjenester knyttet til produksjon, transport og forbruk av strøm – som en av de største forretningsmulighetene for Norge i vår tid. Vekst i Norge og Norden bør ligge foran vekst utenfor Norge og Norden for at Norge skal kunne bygge konkurransefortrinn. Energi Norge vil særlig trekke frem optimalisering av kraftsystem, som har større verdiskapingspotensial enn leverandørkjeden for havvind. Dette bør være et nasjonalt satsingsområde. Mer variabel kraft og større lastvariasjoner gir økt behov for fleksible ressurser og systemoptimalisering. Mange av løsningene dreier seg om digitalisering i form av smarte nett, virtuelle kraftverk og aggregatorer og inkluderer aktører i kraftmarkedet og leverandører av programvare og tjenester til disse og til nettselskaper i og utenfor Norge.

En vellykket omstilling av det norske energisystemet som bidrar til å nå klimamål og til å utløse potensial for eksportrettet verdiskaping knyttet til verdikjeden for strøm vil kreve omfattende koordinering på tvers av sektorer og samarbeid mellom myndigheter, næringsliv, fagbevegelse og forsknings- og utdanningssektor. Derfor etterspør Energi Norge en norsk elektrifiseringsstrategi. Denne bør inkludere mål om elektrifisering i Norge, FoU og verdiskaping innen spesifikke satsingsområder, planer for oppbygging av norske økosystemer og strategi for utvikling av markeder utenfor Norge.

3. Europeisk integrasjon på energiområdet

Klimaomstilling skaper nye markeder. Hjemmemarked er viktig for å utvikle løsninger, men de store mulighetene befinner seg i utlandet. Felles teknisk regelverk og standarder er en forutsetning for å utvikle løsninger som er relevante i eksportmarkeder. Det gjelder også på energiområdet. Et tett energi- og klimasamarbeid med EU og rask implementering av politikk og reguleringer må til for å realisere potensialet f.eks. i "Grønne elektriske verdikjeder".

Vennlig hilsen
Energi Norge

Toini Løvseth
Direktør, Avdeling for marked, elektrifisering og kunder

Kristian Blindheim
Prosjektleder, elektrifisering